

KFML(r), Lenin och Vad Bör Göras?

Vid brytningen med KFML 1970 föresatte sig det nybildade *Kommunistiska Förbundet marxist-leninisterna (revolutionärerna)*, KFML(r), att skarpt avgränsa sig mot och bekämpa ”högeropportunisterna”.¹ De inspirerades därvid av Lenins polemik mot de ryska ”ekonomisterna” 1987-1903 och gav ut en bok med de viktigaste Lenin-texterna i frågan.²

Lenins partiteori

Lenins polemik mot ekonomisterna berör en rad viktiga frågor – den politiska och ekonomiska kampens betydelse, ”ekonomisternas” inskränkta syn på politisk kamp, hur socialistiskt klassmedvetande uppstår m m, samt vilken slags partiorganisation som behövdes för att effektivt kunna bekämpa det tsaristiska enväldet i Ryssland.

Lenins viktigaste skrift i denna polemik är *Vad bör göras?* (ofta förkortat VBG). Tyvärr har den länge missförstått och missbrukats, särskilt av stalinister, men även andra (inklusive vissa trotskister) har hamnat i galen tunna när de utifrån en ohistorisk, odialektisk och tendentiös läsning av VBG vaskat fram något som man brukar kalla för ”Lenins partiteori”.³

I denna dogmatiserade ”leninistiska partiteori” ingår bl a följande karakteristika:

- 1) Partiet ses huvudsakligen som ett parti av revolutionära ”intellektuella”, ty arbetarna kan inte av sig själva utveckla en socialistisk medvetenhet (denna måste tillföras utifrån)
- 2) Partiet ses huvudsakligen som bestående av en ganska snäv grupp ”professionella revolutionärer”, inte ett massparti av arbetare
- 3) Den spontana arbetarkampen leder ingen vart, att ”lovsjunga” denna är svanspolitik som inte leder framåt⁴
- 4) Partiet måste organiseras och fungera som en *centraliserad förtrupp*

Denna ”partiteori” bortser från att Lenin utgick från de specifika förhållanden som rådde kring sekelskiftet, med en ung arbetarrörelse som hade att fungera under i stort sett illegala förhållanden (tsarismen) m m. Det som tyvärr många inte känner till är att Lenin själv vid flera tillfällen efter 1902 klargjorde att de ståndpunkter som han fört fram i denna polemik var överdrivna och måste ses i sitt historiska sammanhang.

Redan vid andra partikongressen 1903, där Lenin kritiserades för vissa formuleringar i *Vad bör göras?*, sade han bl a: ”Vi vet alla nu att ’ekonomisterna’ har gått till en ytterlighet. För att något räta ut saker och ting måste någon dra åt andra hållet, och det är vad jag har gjort”⁵,

¹ Om ”r-arnas” bildande och första år, se antologin [Utanför systemet, vänstern i Sverige 1968-78](#)

² *V.I. Lenin: Vad bör göras?*, Proletärkultur 1971. De texter som ingick i samlingen var: *De ryska socialdemokraternas uppgifter* (1987), *Vår rörelses trängande uppgifter* (1900), *Vad skall man börja med?* (1901), *Vad bör göras?* (1902) och *Brev till en kamrat om våra organisatoriska uppgifter* (1902). Alla dessa texter finns på [marxistarkiv.se](#)

³ Den mest spridda sammanfattningen av denna dogmatiserade syn på Lenins partiteori finns i andra kapitlet i den ryktbara *SUKP(b):s historia* från 1938, som fö rekommenderas i r-arnas förord till Lenin-texterna (se nedan) och i den studiehandledning som framtog till boken citeras flera sidor ur *SUKP(b):s historia*.

⁴ Detta att ”spontan kamp” inte leder till ett socialistiskt medvetande var inte r-arna ensamma om att hävda i början av 70-talet: Det tidiga Förbundet Kommunist (FK) gick så långt att de menade att ”kamp för aktuella dagskrav på en tradeunionistisk grundval stärker inte arbetarklassen. Tvärtom stärker denna kamp den borgerliga ideologin inom arbetarklassen”. Lönekamp skulle i detta perspektiv vara rent skadligt!!!

⁵ Lenin, *Collected Works*, band 6, sid 491. Detta tal finns inte utgivet i svensk översättning.

Protokollen från den viktiga 2:a partikongressen 1903 har aldrig publicerats av ”Förlaget för främmande språk”, förmodligen därför att Stalin & Co *inte* ansåg att dessa protokoll gynnade den tillrättalagda partihistoria som man ville knäsa. De finns dock i engelsk översättning (från 1904 års ryska upplaga), utgiven av det brittiska förlaget New Park Publications, under titeln *1903 – Second Ordinary Congress of the RSDLP*, 1978. Se text Lenins kommentarer om *Vad bör göras?* den 22 juli 1903 på sid. 168-170 i boken.

dvs han erkände att han hade drivit sina argument väl långt (han syftade bl a på sina påståenden att arbetarna av sig själva inte kunde utveckla något annat än en facklig medvetenhet).

I november 1905, dvs efter 1905 års uppror, skrev Lenin en artikel, *Om partiets reorganisering*, som på flera punkter säger precis motsatsen som *Vad bör göras?*. Om arbetarna och socialistiskt medvetande skriver han t ex att "arbetarklassen är instinktivt och spontant socialdemokratiskt sinnad", samt att partiet måste överge de organisatoriska principer som man använt under illegaliteten och nu öppna partiets dörrar för att "kalla till edra led alla socialdemokratiska arbetare, tag in dem i hundra- och tusental i partiorganisationerna".¹

I sitt *Förord till samlingsverket "Tolv år"* (1907) återkommer Lenin till dessa frågeställningar. Vi citerar några avsnitt som handlar om *Vad bör göras?* för att ge en bild av hur Lenin vid denna tidpunkt såg på saken:

... *Vad bör göras?* utgavs utomlands i början av 1902. Det är en kritik av högerflygeln... Den besatthet vad gäller strejkrörelsen och den ekonomiska kampen gav upphov till en egendomlig form av socialdemokratisk opportunistisk känd som "ekonomism"...

Grundfelet hos de som nu kritiserar *Vad bör göras?* är att de behandlar pamfletten skild från dess samband med den konkreta historiska situationen, i en definitiv och nu för länge sedan svunnen period i partiets utveckling. Detta misstag demonstrerades på ett slående sätt av t. ex. Parvus (för att inte nämna talrika mensjeviker) som många år efter att pamfletten kommit ut, skrev om dess felaktiga och överdrivna idéer angående en organisation av professionella revolutionärer...

Olyckligtvis är många som dömer vårt parti utomstående, som inte känner till frågan och som inte inser att *idag* har idén om en organisation av professionella revolutionärer *redan* vunnit en fullständig seger. Denna seger skulle varit omöjlig om inte denna idé då hade skjutits i *förgrunden* och om vi inte hade "överdrivit" för att inpränta den hos folk som försökte hindra den från att förverkligas.

Vad bör göras? är ett sammandrag av *Iskras* taktik och *Iskras* organisatoriska politik 1901 och 1902. Just ett "sammandrag", varken mer eller mindre....

Och nu när striden för denna organisation för länge sedan är vunnen, när fröet har mognat och skörden bärgats, kommer folk och säger till oss: "Ni överdrev idén om en organisation av professionella revolutionärer!" Är inte detta löjligt?

På andra kongressen (i augusti 1903) bestred Martynov, som då var ekonomist, riktigheten av våra åsikter om spontanitet och politisk medvetenhet som de framställs i programmet.... Inte heller hade jag någon avsikt att vid andra kongressen upphöja mina egna formuleringar, som de framställdes i *Vad bör göras?* till "programmatisk" nivå och låta dem utgöra särskilda principer. Tvärtom, det uttryck jag använde – och det har citerats åtskilliga gånger sedan dess – var att ekonomisterna hade gått till ytterligheter. Jag sade att *Vad bör göras?* rätade ut det ekonomisterna hade förvidit (jfr protokoll från RSDAP:s andra kongress 1903, Genève 1904). Jag betonade att just p. g. a. att vi så ekonomiskt rätade ut det som hade förvidits, skulle vår aktionslinje alltid vara den rakaste.

Betydelsen av dessa ord är tämligen uppenbar: *Vad bör göras?* är en kontroversiell rättelse av ekonomistiska förvrängningar och det vore fel att betrakta pamfletten i något annat ljus.²

För att förstå hur Lenin vid olika tillfällen kunde uttrycka ståndpunkter som kan verka motstridiga – och också är det om de betraktas som allmängiltiga sanningar, ryckta ur sitt sammanhang – måste man ta hänsyn till de faktiska förhållandena, läget i klasskampen och att Lenins tänkande faktiskt utvecklades, fördjupades. När t ex Lenins i VBG säger att spontan arbetarkamp inte leder till någon socialistisk medvetenhet, så är detta korrekt när klasskampen

¹ Artikeln finns i sin helhet på marxistarkiv.se: [Om partiets reorganisering](#)

² Hela artikeln (som aldrig publicerats på svenska av vare sig *Förlaget för främmande språk* i Moskva eller *Arbetarkultur*) finns i svensk översättning på marxistarkiv.se (från samlingsverket *Lenins kamp mot ekonomisterna*, utgiven av Bo Cavefors förlag 1970): [Förord till samlingsverket "Tolv år"](#)

är relativt outvecklad, medan motsatsen är sann under perioder med hård klasskamp, i synnerhet under revolutionära uppsving (som i Ryssland 1905) – detta förklarar hur Lenin i november 1905 kunde argumentera på ett helt annat sätt än i VBG.

Lenins partiteori, syn på spontanitet vs medvetande osv, är därför betydligt mer mångfacetterad och rikare än den dogmatiserade variant som stalinisterna försett oss med.

Bolsjevikpartiet under 1917

För att riktigt kunna bedöma Lenins partiteori och de myter som den omges med, räcker det inte med att studera teorin, utan den viktigaste pusselbiten är givetvis *praktiken*, dels under revolutionen 1905 (se ovan), men i synnerhet under året 1917, då bolsjevikpartiet stod i ledningen för en segerrik revolution.

Enligt den stalinistiska legenden fungerade bolsjevikpartiet 1917 i stort sett efter den centralistiska, monolitiska modell som man menar Lenins partiteori står för, dvs som ett homogent, fast sammansvetsat och disciplinerat (elit)parti, som efter det att Lenin (i april 1917) fattat rodret och satt kurs mot revolutionen också mer eller mindre spikrakt följde en sådan inriktning. Det enda som störde idyllen var ett fåtal opportunistiska ledande element, som egentligen saknade stöd i partiet (såsom Kamenev och Zinovjev omedelbart före upproret).

De seriösa historiker som närmare studerat hur partiet *faktiskt* fungerade har kunnat konstatera att den idealiserade bilden är fullständigt felaktig. Under 1917 förändrades bolsjevikpartiet i grunden: Det som från början var ett litet, underjordiskt verkande kaderparti, förvandlades under loppet av ett halvår till ett *massparti*, som hade få likheter med gamla partiet när det gällde sammansättning och sätt att fungera. Detta parti karakteriseras bäst som en ganska löst sammanhållen federation av grupper, grupperingar, tendenser och fraktioner som ständigt diskuterade och ifrågasatte den förda politiken, där lokalorganisationer tog egna initiativ som inte var sanktionerade av högre organ och där de ibland struntade i att följa partibeslut som de ansåg var felaktiga eller ogenomförbara i det aktuella läget – det hjälpte då inte ens med att Lenin lade hela sin auktoritet i vågskålen för att backa upp beslutet.¹

Det parti som ledde Oktoberrevolutionen hade således mycket få likheter med den monolitiska, starkt centraliserade och toppstyrda organisationsmodell som senare tillskrevs Lenin och som de stalinistiska partierna formades efter. Fraktioner fanns t ex i princip hela tiden och deras rätt att omfatta och framföra egna åsikter ifrågasattes aldrig eller ytterst sällan. Det som krävdes var att partiets medlemmar följde, eller åtminstone inte direkt motarbetade, fattade beslut (i praktiken var de ledande organen mycket återhållsamma även när enskilda medlemmar eller medlemsgrupper bröt mot denna partidisciplin – det var enbart mycket allvarliga disciplinbrott som ledde till påföljder som uteslutning). Fraktionsförbud infördes först 1921, och var då tänkt som en tillfällig åtgärd, som motiverades av att landet och partiet befann sig i en extrem situation.²

¹ Dokumentsamlingen [Bolsjevikerna och den ryska revolutionen](#) (på marxistarkiv.se) ger flera exempel på detta. Under i stort sett hela Sovjetunionens existens var det tabu att ifrågasätta den tillrättalagda bilden av ett bolsjevikparti som under revolutionen fungerade som ett centraliserat disciplinerat parti etc. Därför blev det historiker i väst som började ifrågasätta denna historieskrivning. Bland dessa historiker bör nämnas Alexander Rabinowitch, som ”bröt isen” med sina studier av hur bolsjevikpartiet faktiskt fungerade under 1917, först i *Prelude to Revolution – The Petrograd Bolsheviks and the July 1917 Uprising* (publicerad 1968) och sedan i det utomordentliga arbetet *The Bolsheviks Come to Power – The Revolution of 1917 in Petrograd* (1976). Efter honom har många andra tagit vid och ytterligare belyst dessa frågor, bl a de marxistiska historikerna Marcel Liebman ([Lenins leninism](#)) och Paul Le Blanc ([Lenin och det revolutionära partiet](#)).

² Om fraktionsförbudets bakgrund och konsekvenser, se artiklarna ”Leninismen och den demokratiska centralismen” och ”Interndemokrati och offentlig debatt i revolutionära partier” i [Debatt om strategi och taktik](#)

R-arnas kamp mot ekonomismen

Jag ifrågasätter inte att det i början av 70-talet (då "r-arna" bröt med det gamla Kfml) faktiskt fanns anledning att bekämpa "ekonomismen" och högeropportunisten – det var bara så att r-arna samtidigt svalde den stalinistiska synen på Lenins partiteori med hull och hår och "böjde käppen" ännu längre än Lenin när det gällde synen på "ekonomismen".

Detta blev tydligt redan under valkampanjen 1970 – dvs innan splittringen av KFml – då de blivande r-arna bedrev en plakatpolitik som de ställde mot de konkreta dagskrav som KFml centralt förde fram: Alla dagskrav och delkrav, såsom paroller om "fri strejkrätt", stämplades som "gottköpssocialism" och "ekonomism". I stället ville r-arna föra en allmän antikapitalistisk propaganda, typ "Leve de vilda strejkerna – framåt mot den socialistiska revolutionen" (som de ställde *mot* parollen "Gör fackföreningarna till kamporganisationer").

R-arnas "lösning" på problemet med "ekonomismen" blev att driva en frasaradikal och mycket sekteristisk politisk linje, där det väsentligaste blev att avskilja sig från alla andra vänsterorganisationer. Sekterismen blev alltmer uttalad efter brytningen med det gamla KFml och kulmen nåddes vid valet hösten 1973, där valresultatet blev betydligt sämre än vad de flesta r-arna förväntat sig, vilket framtvängde en självrannsakan där man gjorde upp med de allra värsta sekteristiska överdrifterna, men långt ifrån alla.

Hela denna utveckling finns mycket väl dokumenterad på marxistarkiv.se:

Dokumentsamlingar

[Dokument från en splittring - KFML, KFMLr](#) (om själva splittringen av KFml 1970)

[KFML\(r\):s första år](#) (en dokumentsamling om KFml(r) 1970-72)

[KFML\(r\) åren 1972-73: Med sekterismen i högsätet](#)

Kritiska analyser av r:s politik

[Söndrade vi stå...](#) (broschyr om Kfml(r):s politik, från 1974)

[Tidskriften Fjärde internationalen om Kfml\(r\)](#) (artiklar från åren 73-81).

Om Lenins partiteori

Frågeställningarna om Lenins partiteori är viktiga, varför vi ska återkomma till och diskutera dem grundligare. Tills vidare ger vi några lästips:

- [Lenins kamp mot ekonomisterna](#) [bok] innehåller de viktigaste Lenin-texterna (med kommentarer) i frågan och [Förord till Lenins kamp...](#) ger en bakgrund till Lenins kamp mot "ekonomisterna" och drar även vissa lärdomar av denna – på marxistarkiv.se
- Marcel Liebman, [Lenins leninism](#) [bok] (särskilt kapitel 1) – på marxistarkiv.se (Se även Ernest Mandels recension av boken: [Liebman och leninismen](#))
- Paul Le Blanc, [Lenin och det revolutionära partiet](#) [bok, eng org 1990] (särskilt kapitel 4 "Leninismens födelse")
- Tony Cliff, [Lenin \(Vol.1\): Building the party](#) [bok] (särskilt kapitel 8, 'Open the Gates of the Party') – på webbplatsen marxists.org
- Hal Draper, [Mytbildningen kring Lenins "partiuppfattning" eller vad de gjorde med "Vad bör göras?"](#).
- Ernest Mandel, [Klassmedvetenhet och det leninistiska partiet](#) och [Om förtruppsspartier](#) [artiklar] – på marxistarkiv.se
- P-Å Westerlund: [Den verkliga Lenin](#) [skrift] – på marxistarkiv.se

Martin Fahlgren (i april 2008, uppdaterad juli 2009)

Förordet ur V.I. Lenin: Vad bör göras? (Proletärkultur 1971)

Den stora gruvarbetarstrejken utgjorde en vändpunkt i klasskampen i vårt land på mer än ett sätt. Ett av strejkens viktiga resultat var dess återverkningar på den kommunistiska rörelsen. Inom KFML kom den att utlösa kamp mellan en av kända kulturpersonligheter ledd högeropportunistisk studentgruppering och en av revolutionära arbetare ledd marxist-leninistisk grupp. Under nästan ett års tid fördes kampen inom KFML och kom efter hand att omfatta allt fler frågor rörande taktiken i klasskampen. Under hösten -70 antog motsättningarna antagonistiska och öppna former till följd av att den inom förbundets ledning dominerande gruppen av opportunistiska intellektuella hårdnackat vägrade överge sin nya linje – en linje som i alla stycken innebar en återgång till VPK:s reformistiska politik – samtidigt som de med organisatoriska medel försökte slå ner och undertrycka kritik mot urartningen.

Allt sedan splittringen har KFML(r), i en rad artiklar i *Klasskampen*, tagit upp och tillbakavisat den högeropportunistiska riktningen på teorins område. I arbetet därmed fann vi att Lenins skrifter från sekelskiftet erbjuder en outtömlig källa av argument mot just den form av opportunistisk och svanspolitik som ohämmat förespråkades av våra egna opportunister – den så kallade ekonomistiska riktningen. Framför allt Lenins verk *Vad bör göras?* utgör, som Lenin själv framhåller, ”ett försök att så populärt som möjligt och med ytterst talrika och konkreta exempel systematiskt ‘tala ut’ med alla ekonomister i alla grundläggande punkter.” Tyvärr kom uppgörelsen med våra ekonomister att sammanfalla med utgången av Lenins *Valda verk* från förlaget. Många nya kamrater fick därigenom inte tillfälle att ta del av Lenins viktigaste arbeten mot ekonomismen då det hade behövts som bäst. Men då det ekonomistiska tänkandet – vilket ständigt ”glömmer” att en kommunistis uppgift på alla områden av organisations-, propaganda- och agitationsverksamheten är att framhålla proletariatets revolutionära uppgifter för att i stället ägna sig huvudsakligen åt ekonomisk agitation och/eller agitation för reformer utan anknytning till en revolutionär taktik – då detta tänkande fortfarande lever kvar, och ännu en tid kommer att leva kvar som riktning, är det vår förhoppning att vi med denna utgåva ska bidra till denna riktningens likvidering och därmed befördra den revolutionära rörelsens fortsatta utveckling mot partibildandet. De fem uppsatserna som sammanställts i denna volym är så mycket viktigare som de inte bara plockar sönder spontanitetsteorin i dess beståndsdelar och förpassar dem till soptunnan utan också för fram metoderna och botemedlen för dess övervinnande såväl på politikens som organisationens område.

I *Slutord* till *Vad bör göras?* ger Lenin en kort och träffande beskrivning av den tidiga ryska socialdemokratins historia fram till brytningen med ekonomismen. Det utgör därför en bra bakgrundsteckning till de teoretiska frågeställningarna. Ett än bättre förstadium erbjuder *SUPK(b):s historia*, kapitel 1 och 2. Sedan en tid finns de tillgängliga i broschyrform i en utgåva ombesörjd av Clarté(ml). En liknande översikt över vår egen rörelses historia är på sin plats, då det underlättar för framför allt nya kamrater att förstå utifrån vilka problem vi anser det särskilt motiverat att publicera Lenins artiklar.

Den marxist-leninistiska rörelsens historia, om den begränsas till att omfatta rörelsens pånyttfödelse under 60-talet, kan klart indelas i tre perioder. Den första perioden omfattar tiden 1963-67. Den bakre tidsbegränsningen sammanfaller med den stora polemiken mellan KKP och SUKP rörande den internationella kommunistiska rörelsens allmänna linje, som i vårt land, i likhet med de flesta andra kapitalistiska länderna, utgjorde en startimpuls för kampen mot den moderna revisionismen. I Sverige hade revisionismens härjningar vid denna tid i stort sett lyckats med att utplåna den kommunistiska arbetarrörelsen. Kampen mot revisionismen inom SKP utvecklades i alltför liten omfattning och på ett så sent stadium att marxist-leninisterna inte förmådde dra med någon större grupp arbetare till den nya rörelsen. Från arbetarrörelsens horisont sett hade vi därför i stort sett att börja från början.

Häri bestod vår rörelses första tidiga svaghet. Den teoretiska kampen mot revisionismen inom arbetarrörelsen genom *Marxistiskt Forum* och stridsskriften *Vart går SKP?* fördes främst genom att hävda de grundläggande marxist-leninistiska principerna och därvid många gånger lösryckt från en konkret analys av kapitalismens utveckling. Någon egentlig uppgörelse med revisionismen och reformismen på teorins område kom aldrig till stånd. Häri bestod rörelsens andra tidiga svaghet.

Av de element, vilka senare kom att sammanstråla i KFML och som under denna period återfanns inom Clarté, SKP och i någon mån SKA, utgjorde de radikala intellektuella inom Clarté otvivelaktigt den livaktigaste delen. Det hade sin främsta orsak i att KFML:s förhistoria kom att sammanfalla med ett begynnande uppsving för den progressiva studentrörelsen. Denna rörelses marxist-leninistiska groddar inom Clarté utförde två viktiga handlingar: nedkämpandet av den pacifistiska riktningen och skapandet av Arbetsgruppen för stöd åt FNL på hösten -65 samt den teoretiska och ideologiska polemiken med ”nyvänsterriktningen” under 1966. Dess starka sida bestod främst i att den på ett mycket tidigt stadium förstod att anknyta till det antiimperialistiska uppsvinget bland ungdomen och till den progressiva studentrörelsen och ge dessa en, med tanke på förutsättningarna vid denna tid, riktig inriktning. Men också genom att det teoretiska arbetet anknöts till dessa rörelser praktiska och politiska frågeställningar. Framgångarna blev därtill så mycket större som VPK:s ”stelbenta” opportunist, främst i samband med Nationalinsamlingen, men även senare i samband med kårhusockupationen, ledde till att det revisionistiska inflytandet snabbt förlorade terräng. Den första perioden avslutas med KFML:s tillkomst på sommaren 1967.

Förbundet skapades med den uttalade föresatsen att bygga ett kommunistiskt arbetarparti. Och, som Lenin påpekat, gäller för alla ”riktningar som är fast rotade i klasssystemet hos ett kapitalistiskt land statt i hastig utveckling” att de ”när nästan omedelbart sin egen nivå och söker sig väg till de klasser med vilka de är förbundna.” Men KFML var, som vi sett, minst av allt fast rotat hos arbetarklassen. Även om den klassmässiga sammansättningen vid grundandet inte var påtagligt skev, så kom det därpå följande uppsvinget inom studentrörelsen att tillföra förbundet framför allt studenter och intellektuella. Till att börja med upplevdes det allmänt som en brist, vilken snarast måste avhjälpas. Men de förhållandevis lättvunna framgångarna i studentrörelsen avtrubbade efterhand uppmärksamheten på detta problem, framför allt bland de intellektuella inom förbundsledningen. Den allt större övervikten för intellektuella återverkade i sin tur på de fortsatta möjligheterna att värva folk ur arbetarklassens led. Den pedantiska och abstrakt diskuterande stil som studenterna förde med sig in i organisationen stötte bort många av de arbetare som ändå i ständig ström sökte sig till förbundet.

En annan av KFML:s svagheter var att flera av dess ledare hade sina rötter i den revisionistiska rörelsen. Några av dem hade, i likhet med Bo Gustafsson och Nils Holmberg, inte bara haft sin organisatoriska hemvist inom SKP utan också varit drivande för dess revisionistiska politik under lång tid. Även om några av dem vid brytningen med VPK spelade en betydelsefull roll, så avsatte denna tidigare bindning till revisionismen i växande omfattning sina spår på KFML:s politik.

Trots att rörelsen hyste många intellektuella var det teoretiska arbetet svagt utvecklat. Inget som helst programmatiskt arbete hade utvecklats inför förbundsbyggandet. På konstituerande kongressen antogs därför endast några grundsatser för att markera att KFML stod på marxismen-leninismens ideologiska grundval. Dessa svagheter erkändes emellertid självkritiskt och för att råda bot på dem satte förbundet som sin första huvuduppgift att skola medlemmarna i marxismen-leninismens grunder. När denna del av den ideologiska skolningen var avslutad, skulle en klassanalys av Sverige och de internationella förhållandena, som det egentliga förberedelsearbetet för utarbetandet av ett program, ta vid. Det programmatiska

arbetet uppsköts alltså först för lång tid (mer än två år) för att, när det väl kom igång, framföda två ynkliga varelser: de två studiebreven om arbetarklassens och kapitalistklassens läge, vilka båda var utan värde för fastläggandet av en revolutionär taktik för arbetarklassens kamp. Det teoretiska arbetet kom överhuvudtaget att bedrivas allt mer perspektivlöst och den teoretiska utarmningen åtföljdes av en sänkning av ambitionerna på detta kampavsnitt ner mot grundkursens nivå. Så mycket ödesdigrare blev detta som KFML:s praktiska/politiska åligganden, i första hand på propagandans område, växte i takt med att förbundets medlemsstock utökades. Det teoretiska arbetets målmedvetna inriktning på att lösa de problem som hängde samman med förbundets utveckling till ett revolutionärt kommunistparti: en analys av kapitalismens utveckling i vårt land som grundval för utarbetandet av en revolutionär taktik för arbetarklassens klasskamp fram till den socialistiska revolutionen och som grundval för att nedkämpa reformismen och revisionismen inom arbetarrörelsen; lösandet av frågan om det organisatoriska uppbyggandet av en kamporganisation av revolutionärer – denna inriktning försvann i ett närsynt filosoferande kring frågor av dagskravskaraktär. Och om de teoretiska ambitionerna sänktes ner mot grundkursens nivå, så sänktes de propagandistiska ambitionerna ner mot det närsynta reformivrandets nivå. Propagandans kvantitet ökade kraftigt under denna period, men kvalitativt dalade den ner mot fabriksavslöjandets nivå, för att under valet -70, i vissa stycken anta en rent naiv och världsfrånvärd karaktär.

Den allt svagare inriktningen på de problem som hänger samman med utvecklandet av en revolutionär arbetarrörelse såväl på propagandans som organisationens och det praktiska arbetets område i förening med en allmän nedtoning av den teoretiska verksamheten banade väg för en urartning vid första oväntade vändning för arbetarklassens klasskamp. Det materiella underlaget för en sådan urartning växte sig ”spontan” allt starkare genom en tilltagande övervikt för vacklande radikala intellektuella inom förbundet. Den förankring bland arbetarklassen som förbundet vid midsommarkonferensen -67 ställde som sin uppgift att förverkliga, fanns inte när det spontana uppsvinget för arbetarklassens ekonomiska kamp kom på hösten -69 och våren -70. Allt var bäddat för en svanspolitisk urartning och ett fullständigt knäfall för den spontana rörelsen och den ytterligt låga, det vill säga borgerliga, medvetenhet med vilken den fördes. De radikala intellektuella inom förbundsledningen förmådde inte ens ge arbetarklassen en korrekt ledning för den rent ekonomiska kampen, än mindre se och vidta åtgärder med tanke på de nya politiska och organisatoriska uppgifter som förbundet ställdes inför i och med strejkvägen. Men därmed avslutades också den period av ”fredlig utveckling” som vår rörelse genomlevde under KFML:s första tre år.

Den tredje perioden infaller i och med att den revolutionära arbetarminoriteten inom förbundsstyrelsen och de av arbetare dominerade avdelningarna på våren -70 målmedvetet börjar ta upp kampen mot våra akademiska ekonomister och ledare. Från dessa ledare utgår från denna tid en politik som alltmer kännetecknas av ”just föreningen av småskuren praktikism med ytterlig ringaktning av teorin.” Rörelsen inträder i en period av splittring och vacklan. Motsättningarna uppfattas först som meningsskiljaktigheter i enskilda taktiska frågor. Linjerna är till att börja med svåra att urskilja, men framträder efterhand allt klarare. I ledarartikeln i *Marxistiskt Forum* 3/70 lägger så Bo Gustafsson för första gången fram den rena ekonomistiska linjen till allmänt beskådande. Denna ”nya” linje var den högeropportunistiska ledningen fast besluten att pracka på förbundet i valkampanjen – vilket den till stora delar lyckades med. Men därmed framstod splittringen som en oundviklighet och blev ett faktum i och med KFML(r):s tillkomst på hösten 1970.

Har då KFML(r) större förutsättningar än det gamla förbundet att på ett framgångsrikt sätt föra arbetet vidare med att bygga ett revolutionärt marxist-leninistiskt arbetarparti? Ja, otvivelaktigt är det så! För det första har den revolutionära rörelsen genom KFML(r) åter ställts på en konsekvent revolutionär och vetenskapligt socialistisk grund. Opportunismen

som riktning har jagats ut ur den revolutionära organisationen. För det andra har den utdragna och intensiva kampen mot högeropportunisten tvingat de kamrater som deltagit i kampen mot den att studera marxismens klassiker och den kommunistiska rörelsens historiska erfarenheter. Därigenom har den teoretiska vaksamheten och insikten avsevärt höjts. För det tredje förbättrades genom splittringen KFML(r):s klassmässiga sammansättning. Främst genom att en överväldigande majoritet av förbundets arbetare tog ställning för den revolutionära linjen och idag arbetar inom KFML(r), men också genom att vi blivit av med den barlast av halvhjärtade och småborgerligt sinnade intellektuella, vilka numera rumsterar inom KFML(s). För det fjärde har det bland arbetarklassen redan kunnat förmärkas ett spirande intresse för KFML(r). Till och med genom de förvanskade och fientliga rapporter om splittringen som stått att läsa i den borgerliga pressen har de revolutionärt sinnade arbetarna uppfattat att det äntligen håller på att växa fram en kommunistisk arbetarorganisation. Därigenom finner sig KFML(r) väg till arbetarklassen och vinner insteg på arbetsplatserna i en utsträckning och med en hastighet som helt saknar motstycke i KFML:s tidigare historia.

Vägen till arbetarklassen är åter anträdd och i några avseenden har vår rörelse gått stärkt och mognad ur krisen. Men ännu återstår mycket att uträtta, bara med tanke på vad som måste göras för att vi ska lämna det embryonala stadiet – det stadium då kommunismens teori, idéer och programmatiska riktlinjer uppstår och befästs under det att rörelsen ännu i ringa grad är förknippad med arbetarnas massrörelse. Vi måste slå fast att de huvudsakliga bristerna under perioden 1967-69 ännu i stort kvarstår och att de, om de inte med all kraft åtgärdas, kommer att leda vår rörelse in i en ny kris.

En jämförelse mellan vår rörelsens historia och den tidiga ryska socialdemokratins avslöjar tydligt nog ett par av vår rörelsens stora svagheter hitintills. För det första var det teoretiska och programmatiska arbetet inom den ryska socialdemokratins redan från begynnelsen, då rörelsen ännu befann sig i sin ”embryonala utvecklingsprocess”, mycket välutvecklat. ”Det var en period”, skriver Lenin, ”då socialdemokratins teori och program uppkom och vann stadga. Antalet anhängare av den nya riktningen ... kunde räknas på fingrarna.” Den teoretiska och ideologiska kampen mot terrorist- och folklighetsrörelsen skedde inte bara utifrån försvaret av marxismens allmängiltiga sanningar – filosofin och historieuppfattningen – utan också, och framför allt, genom en marxistisk analys av kapitalismens utveckling i Ryssland. På denna solida grundval kunde de ryska marxisterna, med Lenin i spetsen, i grunden smula sönder de småborgerligt socialistiska ”teorierna”. Det lade också grunden till ett allsidigt socialistiskt propaganda- och skolningsarbete bland den ryska arbetarklassen.

Visar inte vår rörelsens historia hur lite vi, jämfört med de ryska socialdemokraterna, förmått uträtta i detta avseende? Den ideologiska kamp som vi utvecklat sedan -63 har i mångt och mycket begränsat sig till ett envist hävdande av de marxist-leninistiska sanningarna utan större anknytning till en analys av konkreta fakta om kapitalismens utveckling. Därför har också kritiken mot socialdemokratins och reformismens – huvudfienden inom arbetarrörelsen – förblivit förhållandevis ytlig och harmlös. Och just därför har vi heller inte lyckats dra bort de revolutionärt sinnade arbetarna från VPK:s inflytande. Detta bekräftades tydligt genom resultatet av 1970 års riksdags-, kommunfullmäktige- och landstingsval.

För det andra framstår den ryska socialdemokratins, i alla avseenden, konsekventa och energiska inriktning på arbetarklassen i skarp kontrast till den diffusa ”folket-inriktning” som KFML tidigare stod för och som KFML(s) numera för vidare. Detta är så mycket mer anmärkningsvärt som arbetarklassen i Ryssland vid den tiden endast omfattade några få procent av befolkningen samtidigt som det vid sidan om den fanns en revolutionär småbondeklass som utgjorde befolkningens absoluta majoritet; under det att arbetarklassen i vårt land idag omfattar halva befolkningen och är den enda revolutionära klassen. Denna svaghet i förbundets tidigare arbete håller visserligen långsamt men säkert på att avhjälpas, men ännu

återstår mycket att lära av Lenins uppsatser i organisationsfrågan. Framför allt måste vi förstå att tillämpa de organisatoriska principer som Lenin utvecklat på vårt arbete på industrierna, inom militärapparaten och på skolor och universitet. Det är där som arbetarklassen och barn ur arbetarklassen, av kapitalismen själv, är organiserade och koncentrerade.

Vad som ovan sagts är avsett att utgöra underlag för ett marxistiskt studium av Lenins uppsatser; vilket bara kan betyda att studera dem utifrån insikten om vilka problem som vi framför allt har att ta fasta på, öka och fördjupa förståelsen för; hela tiden med siktet inställt på att såväl på politikens som organisationens område finna lösningen på dem. Därför, till slut, en kort orientering om var de för oss viktigaste frågeställningarna tas upp till behandling i Lenins artiklar.

Den kommunistiska propagandans uppgifter och innehåll klarlägger Lenin utförligast i *Vad bör göras?*, kapitel III. Sin mest klara och positiva formulering får den i *De ryska socialdemokraternas uppgifter*. Den teoretiska kampens betydelse behandlar Lenin i *Vad bör göras?*, kapitel I. Inriktningen av arbetet på fabriksarbetarna i städerna utreds i *De ryska socialdemokraternas uppgifter*. Det kommunistiska arbetets organisatoriska uppläggning förklaras och motiveras i sina huvuddrag i *Vad bör göras?*, kapitel IV och framlägges som detaljerad plan i *Brev till en kamrat om våra organisatoriska uppgifter*.

Lenins *Vad bör göras?* riktade på sin tid ett dråpslag mot ekonomismen från vilket den aldrig hämtade sig. Må också vi gå till verket, manade av Lenins appell: Likvidera den tredje perioden!

Våren 1971

S. Åkervall